

Tjänsteskrivelse

Datum

2025-04-16

Vår referens

Helena Hansson
Utvecklingssekreterare
helenahansson@malmo.se

Remiss angående Remiss Finansdepartementet - Kommunal anslutning till Utbetalningsmyndighetens verksamhet (SOU 2025:20) ASN-2025-4109

Sammanfattning

Arbetsmarknads- och socialnämnden har fått möjlighet att yttra sig till kommunstyrelsen kring Remiss Finansdepartementet – Kommunal anslutning till utbetalningsmyndighetens verksamhet (SOU 2025:20)

I betänkandet lämnas tre olika författningsförslag som omfattar välfärdsutbetalningar till enskilda personer, utbetalningar av föreningsbidrag samt utbetalningar till huvudmän enligt skollagen och till privata utförare enligt kommunallagen. De anslutningar som föreslås är till Utbetalningsmyndighetens transaktionskontosystem samt till myndighetens verksamhet för dataanalys och granskning.

Förslagen innebär inte att kommunen ska göra utbetalningar via Utbetalningsmyndigheten.

Arbetsmarknads- och socialförvaltningen lämnar i ärendet förslag på yttrande till kommunstyrelsen.

Förslag till beslut

1. Arbetsmarknads- och socialnämnden godkänner yttrandet avseende Remiss angående Remiss Finansdepartementet – Kommunal anslutning till Utbetalningsmyndighetens verksamhet (SOU 2025:20)
2. Arbetsmarknads- och socialnämnden skickar yttrandet till kommunstyrelsen.

Beslutsunderlag

- G-Tjänsteskrivelse - Remiss angående Remiss Finansdepartementet - Kommunal anslutning till Utbetalningsmyndighetens verksamhet (SOU 2025:20)

- Förslag till yttrande - Remiss angående Remiss Finansdepartementet - Kommunal anslutning till Utbetalningsmyndighetens verksamhet (SOU 2025:20)
- Bilaga A Kommunal anslutning till Utbetalningsmyndigheten (SOU 2025 20) Förslag

Beslutsplanering

ASN beredning 2025-04-02

Arbetsmarknads- och socialnämndens arbetsutskott 2025-04-10

Arbetsmarknads- och socialnämnden 2025-04-25

Beslutet skickas till

Kommunstyrelsen

Ärendet

Ärendets initiering

Arbetsmarknads- och socialnämnden har 2025-03-03 beretts möjlighet, att som en av flera nämnder i staden, inkomma med yttrande till Kommunstyrelsen avseende Remiss Finansdepartementet – Kommunal anslutning till utbetalningsmyndighetens verksamhet (SOU 2025:20), STK 2025-387.

Sista svarsdatum 2025-05-02.

Innehållet i betänkandet SOU 2025:20

Utredningens uppdrag

Enligt beslut av regeringen 2023-05-11 har utredningen haft i uppdrag att kartlägga omfattningen av felaktiga kommunala utbetalningar, analysera de rättsliga förutsättningarna för kommunal anslutning till Utbetalningsmyndighetens verksamhet och i det lämna flera alternativa författningsförslag om anslutning.

Syftet med utredningen är att motverka felaktiga utbetalningar och välfärdsbrott.¹

Utredningens förslag

Utredningen gör flera bedömningar och lämnar sammantaget elva olika förslag som grund för de tre författningsförslag som utredningen lämnar.

Av utredningens tre olika är *författningsförslag 1* det mest omfattande. Författningsförslag 1 och 2 föreslås träda i kraft den 1 juli 2026 och att lagarna ska tillämpas senast 1 juli

¹ [Kommunal anslutning till Utbetalningsmyndighetens verksamhet - Regeringen.se](https://www.regeringen.se/491315/1-10)

2029 beträffande kommunala utbetalningar av ekonomiska förmåner och ekonomiska stöd. (s. 423)

Författningsförslag 3 utgör enligt utredningens bedömning inte något fullständigt författningsförslag, varför något ikraftträdandedatum inte föreslås. (s.423)

I bilaga A har arbetsmarknads- och socialförvaltningen sammanställt de elva olika delförslagen som presenteras i utredningen samt redogör i en sammanställning arbetsmarknads- och socialförvaltningens tolkning av innebörden i författningsförslag 1, 2 och 3.

Arbetsmarknads- och socialförvaltningen anser att det är viktigt att redan inledningsvis förtydliga att de förslag som lämnas i utredningen *Kommunal anslutning till Utbetalningsmyndighetens verksamhet* (SOU 2025:20) **inte** innebär att kommunen ska göra utbetalningar via Utbetalningsmyndigheten.

Utredningens problembeskrivning

I detta avsnitt görs arbetsmarknads- och socialförvaltningen en summering av utredningens slutsatser kopplat till de olika välfärdsutbetalningarna som berörs samt en kort beskrivning av de volymer och/ eller belopp som är aktuella inom arbetsmarknads- och socialförvaltningen.

Utbetalningsmyndigheten startade sin verksamhet 1 januari 2024 och har idag fem myndigheter² samt arbetslöshetskassorna anslutna till verksamheten.

Med **felaktig utbetalning** avses en ekonomisk förmån, ett ekonomiskt stöd, en skatt eller en avgift som beslutats, betalats ut eller tillgodoräknats felaktigt eller med ett för högt eller ett för lågt belopp. (1 kap. 2 § lagen om Utbetalningsmyndighetens granskning av utbetalningar) (s. 63)

Avseende **välfärdsutbetalningar till enskilda personer** och till någon annan som tar emot utbetalningar för en sådan persons räkning exemplifierar utredningen ekonomiskt bistånd, ersättning för personlig assistans och ersättning för sjukresor. (s. 31).

Inom arbetsmarknads- och socialförvaltningens verksamhet är det ekonomiskt bistånd enligt socialtjänstlagen som berörs.

Utredningens förslag omfattar även **föreningsbidrag**. Civilsamhällets organisationer kan ansöka om föreningsbidrag från kommuner, regioner och ett flertal statliga myndigheter, bidrag betalas ut till föreningar med ideella syften. (s.173)

² Arbetsförmedlingen, Centrala studiestödsnämnden (CSN), Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten och Skatteverket

Vidare omfattar utredningens förslag **utbetalningar till huvudmän enligt skollagen och till privata utförare enligt kommunallagen.**

Utredningen redovisar avseende år 2022 hur stora belopp som ingår i de tre olika välfärdsutbetalningarna som berörs av utredningens förslag.

- Kommunerna betalade 2022 ut sammanlagt 10,7 miljarder kronor i ekonomiskt bistånd, vilket motsvarar 1,4 procent av kommunernas totala driftskostnader.
- Kommunernas utbetalningar av bidrag till föreningar och stiftelser uppgick 2022 till 5,5 miljarder kronor vilket motsvarar 0,7 procent av de totala driftskostnaderna.
- Kommunernas kostnader för köp av verksamhet via privata utförare uppgick till 114,2 miljarder kronor, varav drygt hälften (58 miljarder) avsåg inköp av pedagogisk verksamhet och 51 miljarder avsåg köp av vård och omsorg. Köp av verksamhet motsvarade totalt 15,3 procent av totala driftskostnaderna 2022.
(s.167)

Utredningen har haft i uppdrag att utreda omfattningen av felaktiga kommunala utbetalningar till enskilda, till föreningar och till enskilda huvudmän enligt skollagen respektive privata utförare som har hand om skötseln av en kommunal angelägenhet. (s. 161)

Utredningen bedömer att det inte varit möjligt att göra en kartläggning som ger en rättvisande bild avseende vilka belopp som betalas ut felaktigt. Det lyfts särskilt att merparten av de kommunala utbetalningarna görs till privata utförare och att detta bedöms innebära stora risker för felaktiga utbetalningar som avser stora belopp.

Utredningen gör sammanfattningsvis ett antagande om att det inte är osannolikt att andelen felaktiga kommunala utbetalningar ligger i intervallet fem till tio procent men att andelen kan vara både högre och lägre. (s.222–223)

Ekonomiskt bistånd enligt socialtjänstlagen

I utredningen lyfts flera exempel på felaktigheter kopplade till ekonomiskt bistånd.

Det handlar bland annat om att enskilda inte uppger korrekta inkomstuppgifter (exempelvis inkomster kopplade till deltidsjobb, svartjobb eller studiestöd), manipulerade kontoutdrag, att för höga boendekostnader uppges genom manipulerade kontrakt eller underlåtenhet att berätta att fler bor i bostaden.

Även fall där en och samma person får bistånd med hjälp av dubbla identiteter nämns.
(s.98)

Utredningen har i sin enkätundersökning fångat att 37 procent av kommunerna i undersökningen bedömde att risken för felaktiga utbetalningar av ekonomiskt bistånd är mycket eller ganska stor. En tillitsbaserad grund i handläggningen och en lagstiftning som ger kommuner begränsade kontrollmöjligheter har angetts som skäl till bedömningen av respondenterna.

Brister i folkbokföringen nämns särskilt. (s. 196)

Ekonomiskt bistånd vid arbetsmarknads- och socialförvaltningen i Malmö

I Malmö uppgick bruttoutbetalningarna avseende ekonomiskt bistånd 2022 till 941 miljoner kronor och 2024 till 910 miljoner kronor.

Uppgifter om antal inkomna ansökningar och antal beviljade hushåll i Malmö presenteras nedan för att ge en bild av omfattningen av hur många Malmöbor som skulle beröras av förslagen i utredningen som har sin tyngdpunkt på att socialnämnden ska vara skyldig att dela information om enskilda med Utbetalningsmyndigheten.

Ett hushåll omfattar en eller två sökande samt de eventuella barn som ingår i hushållet. Hushållsbegreppet följer de försörjningsskyldigheter som stadgas i föräldrabalken samt äktenskapsbalken och den praxis som gäller avseende sambos.

- Totalt registrerades 126 000 ansökningar (aktualiseringar) om ekonomiskt bistånd i Malmö under år 2022 av totalt 13 095 unika hushåll. 2024 uppgick antalet aktualiseringarna till 120 000 av totalt 12 023 hushåll.
- Antal unika hushåll som beviljades ekonomiskt bistånd uppgick 2022 till 11 201 hushåll och 2024 till 9 753 hushåll.

Drygt en femtedel av de unika hushållen inkluderar två vuxna sökande. Av de ensamstående hushållen ingår barn i cirka vart femte hushåll. Av hushåll med två vuxna sökande ingår barn i en tredjedel av hushållen.

Föreningsbidrag

I utredningen lyfts flera exempel på felaktigheter kopplade till föreningsbidrag.

Det handlar bland annat om föreningar som saknar aktiv verksamhet eller inte genomför de aktiviteter som de uppgett, som överdriver antalet medlemmar eller deltagare vid aktiviteter, eller som återkommande bryter mot demokrativillkor som är kopplat till bidraget. Det förekommer även att lokaler som föreningen fått bidrag för

används i annat syfte än vad som uppgetts, eller att lokalerna hyrs ut svart för att föreningen ska kunna tillskansar sig hyresinkomster. (s. 104–105)

Utredningen lyfter också att det förekommer fall där en förening felaktigt beviljats bidrag till sin verksamhet från flera olika nämnder inom samma kommun - för olika delar av sin verksamhet. Det noteras även en ökad koppling mellan företag och föreningar, där företag bedriver föreningsverksamhet.

Dessutom lyfts att både Riksrevisionen och Säkerhetspolisen ser en risk att föreningsformen, och föreningsbidrag, kan utnyttjas för antidemokratiska syften, för verksamhet med koppling till våldsbejakande extremism samt för att gynna förortsbaserade kriminella nätverk. (s. 105–106)

Utredningen har i sin enkätundersökning fångat att cirka 25 procent av kommunerna och regionerna i undersökningen bedömde att risken för felaktiga utbetalningar av föreningsbidrag är mycket eller ganska stor.

I utredningens intervjuer framkommer dock en bild av att det inte uppfattas några särskilt stora problem på området. Från kommuner har det förts fram att de ofta har ett nära samarbete med de föreningar som tar emot bidrag och de kontinuerliga dialogerna innefattar uppföljningssamtal.

Samtidigt lyfter kommunerna att de har små möjligheter till att kostnadseffektivt kontrollera att föreningsbidragen används på ett korrekt sätt. (s.197)

Föreningsbidrag vid arbetsmarknads- och socialförvaltningen i Malmö

Arbetsmarknads- och socialnämnden är en av flera nämnder i Malmö som beviljar föreningsbidrag. Andra nämnder som handlägger föreningsbidrag och verksamhetsstöd med mera är fritidsnämnden, kulturnämnden och funktionsstödsnämnden.³ 2022 ansökte 37 organisationer om föreningsbidrag om totalt 24,9 miljoner kronor genom arbetsmarknads- och socialnämnden varav 33 organisationer beviljades totalt 8 977 000 kr. Under 2024 uppgick den sökta summan till 29,5 miljoner kronor varav 13 000 000 kr beviljades.

Utbetalningar till huvudmän enligt skollagen och till privata utförare enligt kommunallagen

Arbetsmarknads- och socialförvaltningen avgränsar nedanstående utredning till att inte omfatta utbetalningar till huvudmän enligt skollagen.

Enligt kommunallagen får fullmäktige i kommuner eller regioner lämna över skötsel av en kommunal angelägenhet till en juridisk person eller en enskild individ om sådan

³ Information finns tillgänglig på malmo.se, [För föreningar - Malmö stad](#) (hämtad 250321).

överlåtelse inte begränsas i lag eller annan författning.⁴ Med en privat utförare avses en juridisk person eller en enskild individ som har hand om skötseln av en kommunal angelägenhet.⁵

Genom lagen om valfrihetssystem (LOV) och lagen om offentlig upphandling (LOU) skapades förutsättningar för privata utförare på välfärdsområdet.

LOV, som innebär att privata företag och ideella organisationer kan ansöka om att bli godkända leverantörer av t.ex. välfärdstjänster i en kommun och där den enskilde sedan fritt kan välja bland de leverantörer som ingår i valfrihetssystemet, tillämpas inte i Malmö stad.

LOU reglerar den offentliga sektorns inköp av varor och tjänster. Avtal reglerar förhållandet mellan kommunen och den privata utföraren varpå uppföljning av verksamheten är mycket viktigt. Avtalet ska definiera aktuell välfärdstjänst och villkoren som fastställts i avtalet.

Brukaren av välfärdstjänsten är dock en annan än den upphandlande kommunen vilket innebär att det är en utmanande uppgift att bedriva tillräcklig och adekvat uppföljning. (s. 94-95)

Kopplat till såväl föreningsbidrag som utbetalningar till privata utförare enligt kommunallagen lyfter utredningen slutsatser som Brottsförebyggande rådet (Brå) dragit i sin rapport om välfärdsbrottslighet;

- Reformen inom välfärden har möjliggjort ökat inslag av privata aktörer och det har funnits en låg beredskap för att oseriösa aktörer skulle utnyttja systemen. Vidare att kraven för att neka sådana aktörer tillträde har varit högt satta.
- Det är svårt att stänga ute aktörer om det inte finns konkreta bevis på omfattande brister hos deras företrädare med direkt koppling till verksamhetsområdet. Det är många gånger svårt att inhämta sådan information och sådan information når sällan kommuner och regioner.
- Därutöver tillkommer att avtalens utformning är central för att kunna agera på felaktigheterna. Kopplat till föreningsbidragen särskiljer de sig ytterligare då de syftar till att stötta ett aktivt lokalt föreningsliv. Till föreningsbidragen är ofta villkor och krav kopplade, men avtal saknas. (s. 96-97)

⁴ 10 kap. 1 § [Kommunallag \(2017:725\)](#) | [Sveriges riksdag](#)

⁵ 10 kap. 7 § [Kommunallag \(2017:725\)](#) | [Sveriges riksdag](#)

Utredningen sammanfattar att det skett ett intåg av privata utförare på välfärdsområdet samtidigt som regelverken på området varit otillräckliga ur kontrollsynpunkt. (s.97)

2022 uppgick kostnaderna för kommunsektorns (kommuner och regioner) verksamheter till cirka 1 070 miljarder kronor, inklusive kostnaderna för kommunernas egna verksamheter. Kommunernas kostnader för eget åtagande uppgick till 746 miljarder kronor och regionernas till 324 miljarder kronor.

De verksamheter som omfattats av utredningens uppdrag uppgår till cirka 193 miljarder kronor (s. 165f) och utgör därmed 18 procent av totalbeloppet.

Utbetalningar till privata utförare enligt kommunallagen vid arbetsmarknads- och socialförvaltningen i Malmö

Arbetsmarknads- och socialförvaltningens köp av verksamhet inom individ och familjeomsorg (IFO) och hemlöshet, inklusive familjehem och kontaktstöd men exklusive SiS, uppgick 2022 till 826 miljoner kronor och 992 miljoner kronor 2024. Räknar man bort familjehem och kontaktstöd uppgår beloppen till 624 respektive 778 miljoner kronor 2022 respektive 2024.

Av utredningen beskrivna konsekvenser för kommuner och regioner inklusive uppskattade kostnader

Utredningen anger att det av flera skäl är svårt att på förhand ge en tydlig och klar bild av konsekvenserna av förslagen om kommunal anslutning. (s. 431)

Utredningen lyfter i sin konsekvensbeskrivning att kommuner och regioner behöver stärka sitt arbete med kontroll och uppföljning av felaktiga utbetalningar för att bättre kunna upptäcka, förebygga och åtgärda att skattemedel betalas ut felaktigt. (s. 440)

Utredningen menar att kommunal anslutning enligt huvudförslaget (1) innebär ett nytt verktyg i form av underrättelser från Utbetalningsmyndigheten som kan underlätta i kommunens arbete med att kontrollera och följa upp verksamheten. (s.441)

Identifierade kostnader för kommunen är kopplade till systemanpassning för att kunna skicka betalningsinformation och för att integrera till bankkontoregistret. Därutöver behöver rutiner och arbetssätt tas fram för att lämna uppgifter till och ta emot underrättelser från Utbetalningsmyndigheten.

Kontakter och samarbete med Utbetalningsmyndigheten kommer också att krävas samt att säkerställa att lämnande av uppgifter och mottagande av underrättelser fungerar. (s. 441)

Förslaget omfattar vidare att Utbetalningsmyndigheten genom föreskrifter ställer krav på teknik och säkerhet som ska gälla vid registreringar. Hur konsekvenserna av detta faller ut bedöms av utredningen bero på vilka it-system och betalningssystem som kommunen använder samt mängden utbetalningar. (s. 441)

Utredningen framhåller att finansieringsprincipen ska tillämpas och ökade kostnader tillföras det generella statsbidraget till kommuner och regioner. (s. 441) Enligt utredningens mening så innebär förslaget även konstadsbesparingar för kommunal verksamhet när träffsäkerheten i att identifiera och förhindra felaktiga utbetalningar och välfärdsbrott ökar. (s. 442)

Utredningen gör även ett antagande om att de förbättringsbehov av kommuners och regioners arbete mot välfärdsbrottslighet som bedöms föreligga inte kan uteslutas kunna kosta mer än vad en anslutning till Utbetalningsmyndigheten gör.

Utredningen menar dock att de dynamiska effekterna ännu inte kan uppskattas och bör därför ej heller räknas av vid tillämpning av den kommunala finansieringsprincipen. (s. 444) Författningsförslag 2 bedöms av utredningen medföra lägre anslutningskostnader än författningsförslag 1. Författningsförslag 3 avstår utredningen från att göra en kostnadsuppskattning av.

Utredningens beskriver i kapitel 18 konsekvenser ur flera olika aspekter. Avseende konsekvenser för enskilda bedöms förslaget om anslutning till systemet med transaktionskonto innebära att enskilda, såväl fysiska som juridiska personer kan se sina utbetalningar i medborgargränssnittet.

Vidare anger utredningen att anslutning till verksamheten för dataanalys och granskning inte leder till några direkta praktiska konsekvenser för enskilda, däremot att förslagen påverkar enskildas integritet genom att en stor mängd personuppgifter från flera olika källor kommer behandlas av Utbetalningsmyndigheten. (s. 456) Utredningen har gjort en integritetsanalys.

Förslagen bedöms på kort sikt ge en ökad arbetsbörda för polis och åklagare. Mot bakgrund av att förslagen enligt utredningen kommer leda till ett långsiktigt arbete med att förebygga brottslighet förväntas brottsligheten minska över tid. (s.460)

Utredningen ser inte att förslagen innebär några konsekvenser för risk och sårbarhet i kris eller krig.

Förvaltningens överväganden

Arbetsmarknads- och socialförvaltningen har tagit del av utredningens innehåll och förslag och lyfter i förslag om yttrande till kommunstyrelsen även uppgifter i

förhållande till det arbete som bedrivs inom nämnden idag kring att säkerställa korrekta beslut och utbetalningar.

Arbetsmarknads- och socialförvaltningen instämmer i utredningens utgångspunkt att felaktiga utbetalningar och välfärdsbrottslighet ska motverkas på ett tidigt stadium.

Arbetsmarknads- och socialförvaltningen uppfattar även att utredningen med de förslag som lämnas avser bidra till att hjälpa kommuner och regioner att identifiera de komplexa och allvarliga fallen av brottslighet vilket är positivt. Det är vidare viktigt att kunskap och information om felaktiga utbetalningar finns tillgänglig i de verksamhetsprocesser där utbetalningarna genereras eller hanteras så att verksamhet kan bedrivas ändamålsenligt, effektivt och säkert.

Arbetsmarknads- och socialförvaltningen bedömer att de uppgifter som krävs för att möjliggöra transaktionskonto i sig är rimliga i förhållande till det behov av kontroll som eftersträvas.

Arbetsmarknads- och socialförvaltningen tar dock i förslag till yttrande upp flera, vad förvaltningen menar, brister i utredningen kopplat till frågor om sekretesslagstiftningen samt att det med utredningen som grund inte bedöms möjligt att värdera om de integritetsintrång som föreslås är nödvändiga och proportionerliga.

En mer långgående analys av risker och presentation av övervägande som ligger till grund för förslagen hade behövts presenteras i utredningen för att ett tillfredsställande underlag skulle kunna bedömas föreligga.

Arbetsmarknads- och socialförvaltningen föreslår därför att nämnden avstyrker de författningsförslag som utredningen lämnar.

Ansvariga

Madeleine Moberg Enhetschef

Truls Hallin Avdelningschef

Britt-Marie Pettersson Förvaltningschef